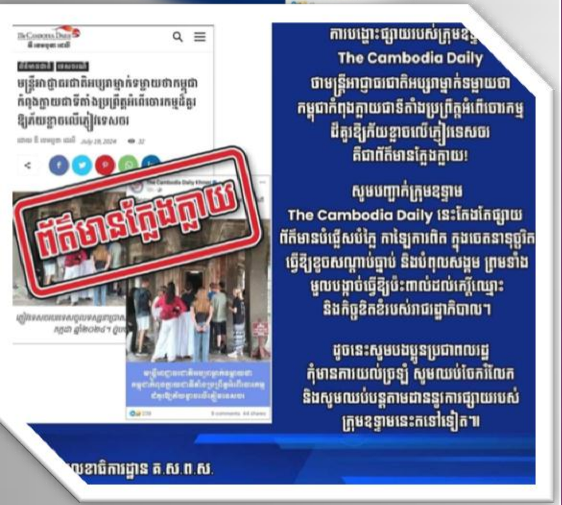

ឥទ្ធិពលនៃព័ត៌មាន

ដំណឹងក្លែងក្លាយ

និង

ព័ត៌មានមិនពិត

រៀបចំដោយ៖ នាយកដ្ឋានព័ត៌មាន និងកិច្ចការអាស៊ាន

ដោយ៖ សេន សុនី ០១២ ៥៦៧ ១១៩

ការទស្សនាបទយការណ៍ស្ដីពី ព័ត៌មានមិនពិត

មាតិកា

I. ឥទ្ធិពល និងតួនាទីព័ត៌មានជាវិជ្ជមាន

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិត

III. ផលប៉ះពាល់

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

(គិតត្រឹម ២២ តុលា ២០២៣)

- កម្ពុជាមានអ្នកប្រើប្រាស់ internet ជាង ១៦លាននាក់ ជិត១០០% នៃប្រជាជន

- បច្ចុប្បន្ននៅកម្ពុជា មានសារព័ត៌មានបោះពុម្ពផ្សាយបានចុះបញ្ជីនៅក្រសួងព័ត៌មាន មានចំនួនប្រមាណ ៥០០ អាជ្ញាបណ្ណ,

- ✓ វិទ្យុFM មានជាង ២២១ ស្ថានីយ៍ នៅទូទាំងប្រទេស,
- ✓ ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ មាន ២១ ប៉ុស្តិ៍
- ✓ ទូរទស្សន៍ខ្សែកាបមានជាង ៩០ ប៉ុស្តិ៍,
- ✓ សារព័ត៌មានអនឡាញមានចំនួន ជាង ៩០០ អាជ្ញាបណ្ណ

I. ឥទ្ធិពល និងតួនាទីព័ត៌មានជាវិជ្ជមាន

១- សារព័ត៌មាន ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជា**អ្នកនាំពាក្យ**យ៉ាងសំខាន់

២-សារព័ត៌ជា **អ្នកជួយកសាងសមត្ថភាព** ក្នុងការគិត ពិចារណា វិនិច្ឆ័យ

៣-សារព័ត៌មានគឺ ជាអ្នកដកស្រង់យកនូវបញ្ហា និង **ឥថភាព ក្នុងសង្គម**

I. ឥទ្ធិពល និងតួនាទីព័ត៌មានជាវិជ្ជមាន

៤- សារព័ត៌មានជាកន្លែងដែលផ្តល់ **ចំណេះដឹង** យ៉ាងសម្បូរបែប

៥-ព័ត៌មានជាផ្នែកមួយយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការអប់រំប្រជាជនឱ្យបាន **យល់ដឹងពីការប្រែប្រួលនៃដំណើររបស់សង្គម** ហើយត្រៀមខ្លួនឱ្យស្របទៅតាមស្ថានភាពរបស់សង្គម

៦-បើគ្មានព័ត៌មាន មនុស្សគ្រប់គ្នាប្រហែលជាមិនអាចស្គាល់ភាពជឿនលឿន ឬដឹងពីដំណឹង និងហេតុការណ៍នានានៅក្នុងសង្គមនោះទេ

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និង ព័ត៌មានមិនពិត

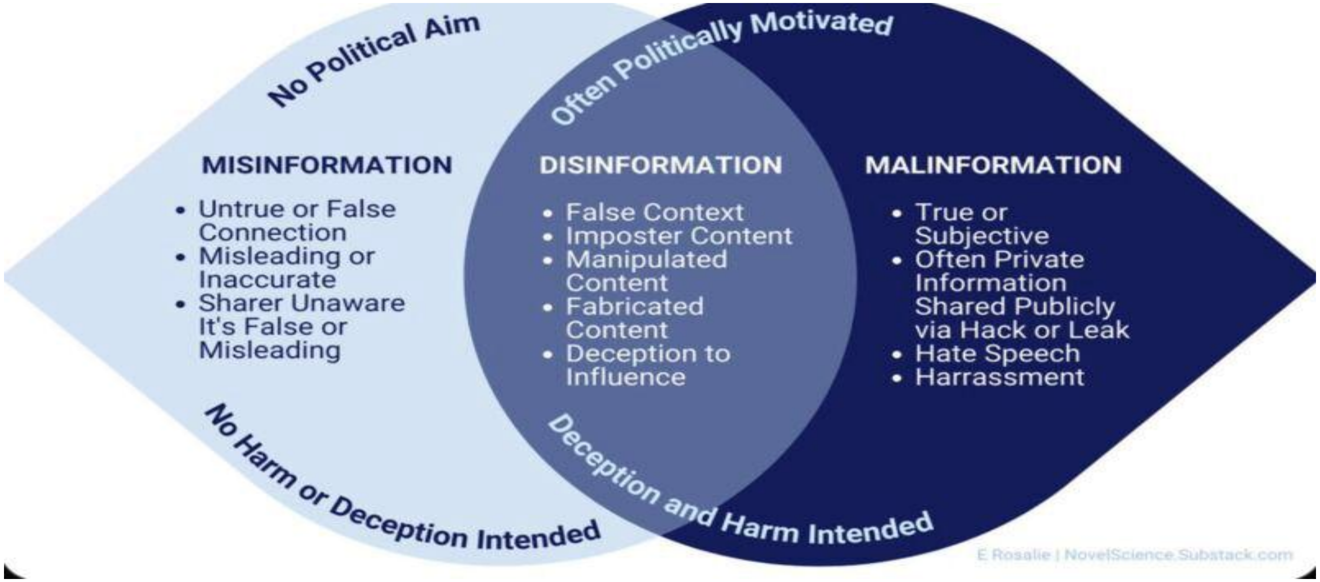

«ដំណឹងក្លែងក្លាយ,ព័ត៌មានក្លែងបន្លំ,ព័ត៌មានទាន់ច្រឡំ និងព័ត៌មានបំភ្លៃ»តើមានន័យខុសគ្នាដូចម្តេច?

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិ~

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិត

rnk.gov.kh
https://rnk.gov.kh › index.php · Translate this page

វិដេអូ ៖ សិក្ខាសាលាស្តីពី«ផលប៉ះពាល់នៃដំណឹងក្លែងក្លាយនិង ...

វិដេអូ ៖ សិក្ខាសាលាស្តីពី«ផលប៉ះពាល់នៃ**ដំណឹងក្លែងក្លាយ**និងដំ...
សារព័ត៌មានកាន់តែយល់ច្បាស់ពីតម្លៃវិជ្ជាជីវៈរបស់ ...

VAYO FM Radio
https://vayofm.com › news › detail · Translate this page

ដំណឹងក្លែងក្លាយពិតជាបង្កផលប៉ះពាល់មិន

ថ្លែងក្នុងពិធីបើកវេទិកា...
ឆ្នាំ២០២១ ...

Scribd
https://www.scribd.com › document › វិជ្ជាជីវៈសារព័ត៌មាន...

វិជ្ជាជីវៈសារព័ត៌មាន "ដំណឹងក្លែងក្លាយ" និង

terms-use-ccbysa-en)។ ...
ក្លែងក្លា យ" និងព័ត៌មានមិនពិត;

ក្រសួងព័ត៌មាន ឱ្យដឹងថា ក្នុងពេល៨ខែ ឆ្នាំ២០២១នេះ ក្រសួងបានរកឃើញករណីផ្សាយពាក់ព័ន្ធនឹងដំណឹងក្លែងក្លាយ ព័ត៌មានមិនពិត ញុះញង់ បំពុលសង្គម និងប្រមាថថ្នាក់ដឹកនាំ ចំនួន១ ០៦១ករណី បើធៀបនឹងឆ្នាំ២០២០ អំពើល្មើសនេះមានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នា។

Facebook · បណ្តាញព័ត៌មានថ្មី
2 years ago

ក្រសួងព័ត៌មាន រៀបចំសិក្ខាសាលាស្តីពី “ផលប៉ះពាល់ នៃ ...

ក្រសួងព័ត៌មាន រៀបចំសិក្ខាសាលាស្តីពី "ផលប៉ះពាល់ នៃ**ដំណឹងក្លែងក្លាយ** និង ដំណោះស្រាយរបស់រដ្ឋាភិបាល"

RFI
https://www.rfi.fr › cambodia › fak... · Translate this page

ព័ត៌មានក្លែងក្លាយ នៅលើបណ្តាញសង្គម

Mar 5, 2017 — នៅក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ មិនចាំបាច់និយាយដល់ព័ត៌មានក្លែងក្លាយឬ**ដំណឹង**ចចាមអារាមអ្វីណាទេ គ្រាន់តែព័ត៌មានពិត ...

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិត

(ប្រភពពីកាសែតថ្មីៗ ចុះថ្ងៃទី៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២០ ម៉ោង ៧:២៩នាទីព្រឹក)
ក្រុមប្រឹក្សាជាតិភាសាខ្មែរបានអនុម័តឲ្យប្រើពាក្យ«ដំណឹងក្លែងក្លាយ,ព័ត៌មានក្លែងបន្លំ,ព័ត៌មានភាន់ច្រឡំ និងព័ត៌មានបំភ្លៃ» ដោយបានពន្យល់ពាក្យទាំងអស់នេះដូចខាងក្រោម៖

១. «ដំណឹងក្លែងក្លាយ» Fake News

មានន័យថា **សាច់រឿងមិនពិត**ដែលត្រូវបានគេ**ប្រឌិត ឬកែច្នៃ**ជាព័ត៌មានទៅផ្សព្វផ្សាយលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត ឬ បណ្ដាញសារព័ត៌មានផ្សេងៗ ក្នុងបំណង**<u>កេងចំណេញនយោបាយ អាជីវកម្ម និងធ្វើឲ្យជ្រួលច្របល់ក្នុងសង្គម</u>**

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិត

២«ព័ត៌មានក្លែងបន្លំ» Disinformation

មានន័យថា **ប្រភពព័ត៌មានមិនពិតដែលបានបង្កើតឡើង** ហើយយកទៅផ្សព្វផ្សាយ ឬចែកចាយដោយចេតនាដើម្បី **បំភាន់ ឬបោកប្រាស់សាធារណជន** ក្នុងគោលបំណង**បង្កផលប៉ះពាល់ដល់ជនណាម្នាក់ អង្គការណាមួយ ឬប្រទេសណាមួយ**

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិត

៣. «ព័ត៌មានតាន់ច្រឡំ» Misinformation

មានន័យថា **ប្រភេទព័ត៌មានមិនពិតដែលត្រូវបានគេផ្សព្វផ្សាយ ឬចែករំលែកតៗគ្នា**ដោយចេតនា ឬអចេតនា ធ្វើឲ្យមានការយល់ច្រឡំ ហើយជួនកាលអ្នកចែករំលែកមិនដឹងច្បាស់ពីប្រភពនៃព័ត៌មានដែលខ្លួនទទួលបាន**ដោយគ្មានបំណងធ្វើឲ្យខូចខាត ឬប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍បុគ្គល ស្ថាប័ន ឬប្រទេសណាមួយឡើយ**

II. ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិត

៤. «**ព័ត៌មានបំភ្លៃ**» Malinformation

មានន័យថា **ប្រភេទព័ត៌មានមិនពិតដែលត្រូវបានគេកែច្នៃពីព័ត៌មានពិត** ហើយត្រូវបានគេយកមកផ្សព្វផ្សាយ ឬចែកចាយក្នុង**ចេតនាធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍កិត្តិយសបុគ្គល អង្គការ ស្ថាប័ន ឬប្រទេសណាមួយ**

III. ផលប៉ះពាល់នៃ

«ដំណឹងក្លែងក្លាយ,

ព័ត៌មានក្លែងបន្លំ,

ព័ត៌មានទាន់ច្រឡំ

និងព័ត៌មានបំភ្លៃ

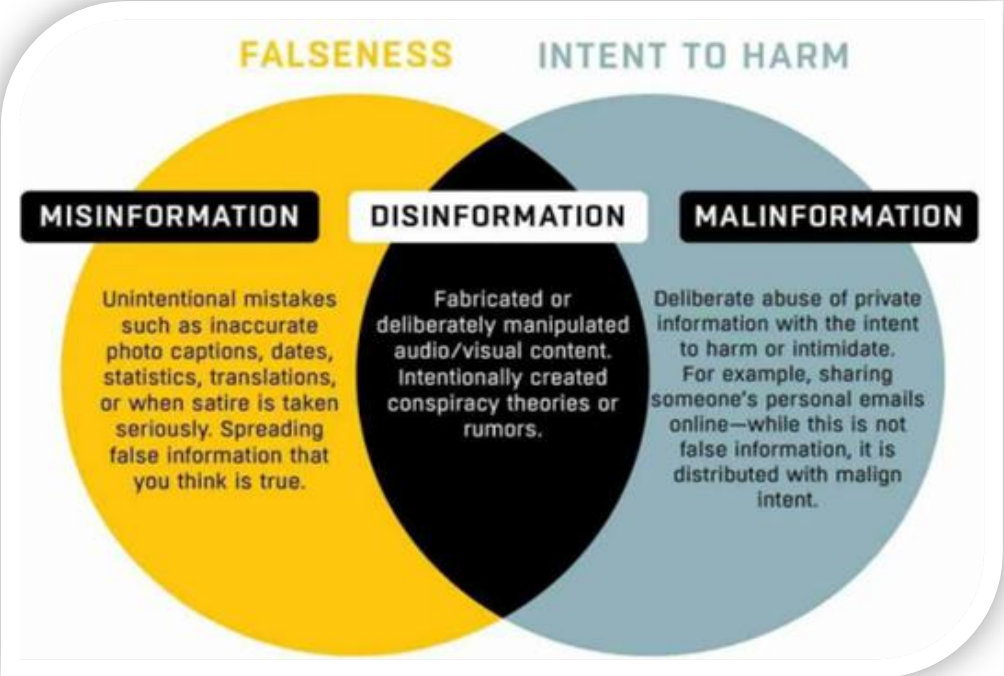

III. ផលប៉ះពាល់

- ព័ត៌មានក្លែងក្លាយ កំពុងតែវាយលុកសង្គមខ្មែរ
- បណ្តាញសង្គមត្រូវបានប្រើប្រាស់កាន់តែទូលំទូលាយ ព័ត៌មានក្លែងបន្លំ កាន់តែសាយភាយលឿនរហ័ស បណ្តាលឲ្យតានតឹង និងជ្រួលច្របល់
- ក្នុងបរិបទនេះ ការចែកចាយព័ត៌មានរបស់ពលរដ្ឋក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ ពិសេសនៅលើបណ្តាញសង្គម គួរតែត្រូវបានធ្វើឡើងដោយប្រុងប្រយ័ត្នជាទីបំផុត

III. ផលប៉ះពាល់នៃ

- ដំណឹងក្លែងក្លាយ និងព័ត៌មានមិនពិត បង្កផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាន លើនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម អំពើឆបោក ការគំរាមកំហែង .....

- វាអាចធ្វើឱ្យសហគមន៍ និងសង្គមជាតិមានភាពច្របូកច្របល់ តាមរយៈការបង្កឲ្យមានការរើសអើងជាតិសាសន៍ ការបាត់បង់ទំនុកចិត្តមកលើស្ថាប័នសាធារណៈ ការលួចទិន្នន័យផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈជាដើម

III. ផលប៉ះពាល់នៃ

- ដំណឹងក្លែងក្លាយ បង្កឱ្យមានការបែកបាក់សាមគ្គីភាព សន្តិសុខរបស់ប្រទេសចុះខ្សោយ ធ្វើឱ្យមានការមិនទុកចិត្តគ្នា ការបែងចែកវណ្ណៈ និងអំពើហិង្សាក្នុងចំណោមប្រជាជន។ លើសពីនេះ បានធ្វើ ឱ្យប៉ះពាល់ដល់ទំនុកចិត្ត របស់ប្រជាពលរដ្ឋ ចំពោះសារព័ត៌មាន។

- ដំណឹងក្លែងក្លាយ ក្នុងទម្រង់ជាពាក្យស្អប់ខ្ពើម ការនិទានប្រឌិត ការបរិហារកេរ្តិ៍ និងការញុះញង់ មានការកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងក្នុងអំឡុង ពេលនៃការរីករាលដាល នៃជំងឺកូវីដ១៩ក្នុងសហគមន៍។

III. ផលប៉ះពាល់នៃ

- ក្នុងពេលជំងឺរាតត្បាតសកល យើងសង្កេតឃើញថា ព័ត៌មានមិនពិត មានការរីករាលដាល លឿនជាងមេរោគឆ្លងទៅទៀត។ សម្ដេចតេជោនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន នៅដើមឆ្នាំ២០២០ បានបញ្ជាក់ថា «កូវីដ១៩ គឺជាជំងឺ ដ៏កាចសាហាវ ប៉ុន្តែព័ត៌មានក្លែងក្លាយ គឺសាហាវជាងជំងឺកូវីដ១៩ ទៅទៀត»។

IV. ការចូលរួមការពារ និង ទប់ស្កាត់

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

- **ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងព័ត៌មានមិនពិត ឬដំណឹងក្លែងក្លាយ** គឺជា **និន្នាការសកល** ដែលបណ្តារដ្ឋនៅលើសកលលោក បាននិងកំពុងយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់
- សម្រាប់អ្នកដែលចូលចិត្តចែករំលែកបន្តព័ត៌មាន អមដោយការបញ្ចេញមតិ នេះគឺជាសិទ្ធិរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលត្រូវបានការពារដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ។ ប៉ុន្តែ **មុនពេលប្រតិកម្មលើព័ត៌មាន** អ្នកប្រើប្រាស់បណ្តាញសង្គមត្រូវច្បាស់ខ្លួនឯងជាមុនសិនថា ព័ត៌មាននោះគឺជារឿងពិត។ ព្រោះក្នុងករណីដែលវាជាព័ត៌មានមិនពិត អ្នកដែលចែករំលែកព័ត៌មាននោះ **អាចរងការប្តឹងផ្តល់តាមផ្លូវតុលាការ**។

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

ខ្លឹមសារដកស្រង់ពីលោក ប្រាក់ វ៉ាន់ដា (ឡាយោ) អនុប្រធានអនុគណៈកម្មការតាមដានមាតិកាផ្សាយ និងកំណត់អត្តសញ្ញាណ នៃគណៈកម្មការតាមដានការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានក្លែងក្លាយ ក្រសួងព័ត៌មាន

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

របៀបសម្គាល់ ដំណឹងក្លែងក្លាយ លើបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គម

១. សូមពិនិត្យមើល**កាលបរិច្ឆេទចេញផ្សាយ** និង**ភូមិសាស្ត្រ**ដែលព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើង (**ពេលណា កន្លែងណា នរណាធី**)

២. សូមមើល**ប្រភពព័ត៌មាន** តើអ្នកនិយាយក្នុងរឿងជានរណា? គាត់ជាអ្នកដែលទាក់ទិននឹងខ្លឹមសាររឿងឬទេ? (នរណាអះអាង ហើយបានអ្វីយកមកអះអាង)

៣. **អង្គភាពដែលចេញផ្សាយជាសារព័ត៌មានប្រភេទណា**? ឬ គណនីបណ្តាញសង្គមនោះអ្នកប្រើកន្លងមករបៀបណា?

៤. តើមានបណ្តាសារព័ត៌មានដទៃផ្សេងទៀតចេញផ្សាយពីរឿងនោះដែរឬទេ? (**ចូលរកមើលផ្ទៀងផ្ទាត់ជាមួយអង្គភាពព័ត៌មានដែលចេញផ្សាយប្រចាំថ្ងៃ**)

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

៥. គណនីបណ្តាញសង្គមនោះបង្កើតឡើងយូរមកហើយ ឬទើបបង្កើត?

៦. **ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធមានចេញប្រកាសព័ត៌មាន ឬជូនដំណឹងអ្វីទេនៅលើរឿងនោះ**?

៧. ឯអ្នកសារព័ត៌មានវិញក៏កុំព្យាយាមចាប់មុំ(ច្បិចយកផ្នែកណាមួយនៃរឿងរ៉ាវ) យកមកចុះផ្សាយដោយមានខ្លឹមសារមិនគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ នាំឲ្យមានការភាន់ច្រឡំ ឬប្រើរូបភាពចាស់ខុសពីព្រឹត្តិការណ៍ដើម

៨. **កុំចែកចាយឆាប់រហ័សពេក បើមិនបានផ្ទៀងផ្ទាត់ជាមុន។**

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

សញ្ញាព្រមាននៃមាតិកាក្លែងក្លាយ ឬបំភាន់

- ខុសពេលវេលា ឬទីកន្លែង → រៀនរបៀបកំណត់ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ
- មាតិការូបភាពបោកបញ្ឆោត → រៀនផ្ទៀងផ្ទាត់ព័ត៌មានជាមួយប្រភពដទៃទៀត
- មាតិកាដែលប្រឌិតឡើង →រៀនសម្គាល់វិភាគស្រមោលក្នុងរូប

សួរសំណួរខ្លួនឯង នៅពេលផ្ទៀងផ្ទាត់៖

- តើមាតិកានេះ ជាមាតិកាដើមមែនទេ?
- ឬមាតិកានេះ
  ត្រូវបានគេផ្សែផ្សំយកចេញពីសេច
  កក្តីរាយការណ៍មុន និងកែសម្រួលក្នុងលក្ខណៈមួយ ដែលនាំឱ្យមានការភ័ន្តច្រឡំឬទេ?
- តើមាតិកានេះ ត្រូវបានគេកែកុន ដោយបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលដែរឬទេ?
- តើយើងអាចបញ្ជាក់អំពីពេលវេលា និងទីកន្លែងនៃការថតរូបភាព/វីដេអូ
  ដោយប្រើទិន្នន័យមេតា (metadata) បានដែរឬទេ?
- តើយើងអាចបញ្ជាក់អំពីពេលវេលា និងទីកន្លែងនៃការថតរូបភាព/វីដេអូ
  ដោយប្រើតម្រុយដែលអាចមើលឃើញ នៅក្នុងមាតិកានោះបានដែរទេ?

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

- ក្រៅពីការ**ការពារខ្លួនឯង**មិនឲ្យរងគ្រោះព្រោះព័ត៌មានក្លែងក្លាយ អ្នកប្រើបណ្ដាញសង្គមក៏អាចរួមចំណែកក្នុងការទប់ស្កាត់កុំឲ្យវារីករាលដាលវែងឆ្ងាយបានដែរ ដោយ **ដាស់តឿនអ្នកជុំវិញខ្លួន** ដែលចូលចិត្តចែករំលែកព័ត៌មាន។

- នៅក្នុងបណ្ដាញសង្គមហ្វេសប៊ុក អ្នកប្រើប្រាស់ក៏អាច**រាយការណ៍អំពីព័ត៌មានក្លែងក្លាយដែរ** ដែលប្រព័ន្ធនេះក្រុមហ៊ុនហ្វេសប៊ុកបានដាក់ឲ្យដំណើរការតាំងពីចុងឆ្នាំ២០១៦មកម្ល៉េះ

IV. ការចូលរួមការពារ និងទប់ស្កាត់

- សរុបមកវិញ នៅក្នុងបរិបទដែលព័ត៌មានក្លែងក្លាយកំពុងវាយលុកបណ្ដាញសង្គម អ្នកប្រើប្រាស់ត្រូវប្រយ័ត្នប្រយែងឲ្យមានខែនមុនពេលដាក់ចិត្តជឿ ឬ ចែករំលែកបន្ត។

- នៅពេលឃើញព័ត៌មានដែលគួរឲ្យសង្ស័យ ពលរដ្ឋមិនត្រូវឆាប់ប្រតិកម្ម ជឿ ឬចែករំលែកភ្លាមៗទេ ដោយត្រូវពិនិត្យពិច័យស្វែងរកប្រភពឲ្យបានច្បាស់លាស់សិន។ ព្រោះព័ត៌មានក្លែងក្លាយ ភាគច្រើនលើសលុបត្រូវបានប្រឌិតឡើងដើម្បីជាប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ច ឬដើម្បីគេងចំណេញនយោបាយតែប៉ុណ្ណោះ៕

Thank You!